Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

4. oktober 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i straffesager – konfiskation af udbytte, redskaber og formuegoder fra et strafbart forhold – rammeafgørelse 2005/212/RIA – direktiv 2014/42/EU – anvendelsesområde – national straffesag, der kan føre til konfiskation af ulovligt erhvervede formuegoder – fravær af konstatering af en straffelovsovertrædelse – konfiskation uden domfældelse – andre grunde end sygdom eller flugt«

I de forenede sager C-767/22, C-49/23 og C-161/23,

angående anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Republikken Letlands forfatningsdomstol) ved afgørelser af 8. december 2022, af 31. januar og af 14. marts 2023, indgået til Domstolen henholdsvis den 12. december 2022, den 1. februar og den 16. marts 2023, i sagerne anlagt af

1Dream OÜ,

DS,

DL,

VS,

JG (C-767/22),

AZ,

1Dream OÜ,

Produktech Engineering AG,

BBP,

Polaris Consulting Ltd (C-49/23),

VL,

ZS,

Lireva Investments LTD,

* Processprog: lettisk.

VI,

FORTRESS FINANCE Inc. (C-161/23),

procesdeltager:

Latvijas Republikas Saeima,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Arabadjiev, Domstolens vicepræsident, L. Bay Larsen (refererende dommer), og dommerne T. von Danwitz, A. Kumin og I. Ziemele,

generaladvokat: P. Pikamäe,

justitssekretær: I. Illéssy og S. Spyropoulos, fuldmægtige,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 15. april 2024,

efter at der er afgivet indlæg af:

– 1Dream OÜ ved advokāts S. Bērtaitis,

– VS, DL og DS ved advokāts A. Jaunzars,

– JG ved advokāti I. Nikuļceva og A. Voroņko,

– AZ ved advokāts R. Valdemārs,

– Produktech Engineering AG ved advokāti T. Krūmiņš og L. Liepa,

– BBP ved advokāts A. Rasa,

– Polaris Consulting Ltd ved advokāts A. Liepiņš,

– VL ved advokāta palīdze L. Lielbriede samt advokāti S. Oborenko og E. Rusanovs,

– ZS ved jurists A. Ņikiforovs,

– Lireva Investments LTD ved advokāts A. Rasa,

– VI ved advokāte D. Siliņa,

– FORTRESS FINANCE Inc. ved advokāta palīdze L. Baltiņa,

– den lettiske regering ved J. Davidoviča, K. Pommere og S. Zābele, som befuldmægtigede,

– den tjekkiske regering ved M. Smolek, T. Suchá og J. Vláčil, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved I. Naglis, I. Rubene, M. Wasmeier og I. Zaloguin som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 11. juli 2024,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 47 i Den Europæiske Unions Charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), Rådets rammeafgørelse 2005/212/RIA af 24. februar 2005 om konfiskation af udbytte, redskaber og formuegoder fra strafbart forhold (EUT 2005, L 68, s. 49), Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/42/EU af 3. april 2014 om indefrysning og konfiskation af redskaber og udbytte fra strafbart forhold i Den Europæiske Union (EUT 2014, L 127, s. 39) samt princippet om EU-rettens forrang.

2 Disse anmodninger er blevet indgivet i forbindelse med forfatningssager anlagt af 1Dream OÜ, DS, DL, VS og JG (sag C-767/22), AZ, 1Dream, Produktech Engineering AG, BBP og Polaris Consulting Ltd (sag C-49/23) samt VL, ZS, Lireva Investments LTD, VI og FORTRESS FINANCE Inc. (sag C-161/23) vedrørende forfatningsmæssigheden af nationale bestemmelser vedrørende en procedure for konfiskation af formuegoder.

Retsforskrifter

EU-retten

Rammeafgørelse 2005/212

3 Artikel 2, stk. 1, i rammeafgørelse 2005/212 foreskriver:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger med henblik på at sikre, at det er muligt helt eller delvist at konfiskere redskaber og udbytte, der stammer fra kriminelle handlinger, der kan straffes med frihedsstraf af mere end et års varighed, eller formuegoder, hvis værdi svarer til et sådant udbytte.«

Direktiv 2014/42

4 Følgende anføres i 5., 15., 16., 21. og 22. betragtning til direktiv 2014/42:

»(5) Vedtagelsen af minimumsregler vil medføre en tilnærmelse af medlemsstaternes indefrysnings- og konfiskationsordninger og således fremme den gensidige tillid og et effektivt tværnationalt samarbejde.

[...]

(15) Efter en endelig domfældelse for en strafbar handling bør det være muligt at konfiskere redskaber og udbytte fra strafbart forhold eller formuegoder, hvis værdi svarer til disse redskaber eller dette udbytte. En sådan endelig domfældelse kan også være resultatet af retsforhandlinger, hvor den tiltalte er udeblevet. Såfremt det ikke er muligt at foretage konfiskation på grundlag af en endelig domfældelse, bør det imidlertid på visse betingelser stadig være muligt at konfiskere redskaber og udbytte, i det mindste i tilfælde af den mistænkte eller sigtede persons sygdom eller forsvinden. I sådanne tilfælde af sygdom og forsvinden vil eksistensen af retsforhandlinger, hvor den tiltalte er udeblevet, i medlemsstaterne dog være tilstrækkelig til opfyldelse af denne forpligtelse. Når den mistænkte eller sigtede person er forsvundet, bør medlemsstaterne tage alle rimelige skridt og kan kræve, at den pågældende person indkaldes til eller gøres bekendt med konfiskationssagen.

(16) I dette direktiv bør der ved sygdom forstås det forhold, at en mistænkt eller sigtet person er ude af stand til at deltage i straffesagen i en længere periode, hvorved sagen ikke kan fortsætte på normale vilkår. Mistænkte eller sigtede personer kan anmodes om at dokumentere sygdom, f.eks. ved en lægeattest, som retten bør kunne se bort fra, såfremt den ikke finder den fyldestgørende. Den pågældende persons ret til under retssagen at være repræsenteret ved en advokat bør ikke berøres.

[...]

(21) Udvidet konfiskation bør være mulig, når retten finder det godtgjort, at det pågældende formuegode stammer fra strafbar adfærd. Dette betyder ikke, at det skal være fastslået, at det pågældende formuegode stammer fra strafbar adfærd. Medlemsstaterne kan fastsætte, at det f.eks. kan være tilstrækkeligt, at retten finder det sandsynligt eller med rimelighed kan antage, at det er væsentligt mere sandsynligt, at det pågældende formuegode stammer fra strafbar adfærd end fra andre aktiviteter. I den forbindelse skal retten tage hensyn til sagens specifikke omstændigheder, herunder de forhold og det tilgængelige bevismateriale, på grundlag af hvilke der kan træffes en afgørelse om udvidet konfiskation. At personens formuegoder ikke svarer til dennes lovlige indkomst, kan være ét sådant forhold, som giver retten grundlag for at konkludere, at formuegoderne stammer fra strafbar adfærd. Medlemsstaterne kan også fastsætte et krav om, at formuegoderne i et bestemt tidsrum kan anses for at stamme fra strafbar adfærd.

(22) Dette direktiv fastsætter minimumsregler. Det forhindrer ikke medlemsstaterne i at fastlægge mere vidtgående beføjelser i deres nationale ret, herunder f.eks. med hensyn til deres bevisregler.«

5 Direktivets artikel 1 bestemmer:

»1. Dette direktiv fastsætter mindsteregler for indefrysning af formuegoder med henblik på eventuel efterfølgende konfiskation og for konfiskation af formuegoder i straffesager.

2. Dette direktiv berører ikke de procedurer, som medlemsstaterne kan anvende til at konfiskere de pågældende formuegoder.«

6 Nævnte direktivs artikel 2 præciserer:

»I dette direktiv forstås ved:

1) »udbytte«: enhver økonomisk fordel, der direkte eller indirekte stammer fra en strafbar handling; det kan bestå af alle former for formuegoder og omfatter efterfølgende geninvestering eller omdannelse af direkte udbytte og eventuelle fordele af økonomisk værdi

2) »formuegoder«: alle formuegoder af enhver art, det være sig rørlige eller urørlige formuegoder, fast ejendom eller løsøre samt juridiske dokumenter eller papirer, der beviser adkomst til eller rettigheder over sådanne formuegoder

3) »redskaber«: enhver form for formuegode, der anvendes eller påtænkes anvendt på en hvilken som helst måde, helt eller delvist, til at begå en eller flere strafbare handlinger

4) »konfiskation«: en endelig berøvelse af formuegoder pålagt af retten i forbindelse med en strafbar handling

[...]

6) »strafbar handling«: en lovovertrædelse, der er omfattet af et af de instrumenter, som er anført i artikel 3.«

7 Direktivets artikel 4 med overskriften »Konfiskation« bestemmer:

»1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger med henblik på at sikre, at der kan ske hel eller delvis konfiskation af redskaber og udbytte eller formuegoder, hvis værdi svarer til disse redskaber eller dette udbytte, når der er sket endelig domfældelse for en strafbar handling, herunder som resultat af retsforhandlinger, hvor den tiltalte er udeblevet.

2. Såfremt det ikke er muligt at foretage konfiskation på grundlag af stk. 1, træffer medlemsstaterne, i det mindste hvis hindringen herfor er et resultat af den mistænkte eller sigtede persons sygdom eller forsvinden, de nødvendige foranstaltninger til at sikre konfiskation af redskaber og udbytte i tilfælde, hvor der er indledt en straffesag vedrørende en strafbar handling, som direkte eller indirekte vil kunne give anledning til økonomiske fordele, og en sådan straffesag kunne have ført til domfældelse, hvis den mistænkte eller sigtede person kunne have været stillet for en domstol.«

8 Artikel 5 i direktiv 2014/42 med overskriften »Udvidet konfiskation« bestemmer følgende i stk. 1:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger med henblik på at sikre, at der kan ske hel eller delvis konfiskation af et formuegode, der tilhører en person, som er dømt for en strafbar handling, som direkte eller indirekte vil kunne give anledning til økonomiske fordele, når retten på grundlag af sagens omstændigheder, herunder de specifikke forhold og det tilgængelige bevismateriale, som f.eks. at formuegodets værdi ikke svarer til den dømte persons lovlige indkomst, finder det godtgjort, at det omhandlede formuegode stammer fra strafbar adfærd.«

9 Dette direktivs artikel 6 med overskriften »Konfiskation hos tredjemand« fastsætter følgende i stk. 1:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger med henblik på at sikre, at der kan ske konfiskation af udbytte eller andre formuegoder, hvis værdi svarer til udbyttet, som af en mistænkt eller sigtet person direkte eller indirekte er overført til tredjemænd, eller som er erhvervet af tredjemænd fra en mistænkt eller sigtet person, i det mindste hvis disse tredjemænd på grundlag af konkrete oplysninger og omstændigheder, herunder at overførslen eller erhvervelsen skete vederlagsfrit eller mod betaling af et beløb, der var betydeligt lavere end markedsværdien, vidste eller burde have vidst, at formålet med overførslen eller erhvervelsen var at undgå konfiskation.«

10 Det nævnte direktivs artikel 8, stk. 1 og 8, bestemmer:

»1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at de personer, der er berørt af foranstaltningerne i dette direktiv, har adgang til effektive retsmidler og en retfærdig rettergang med henblik på at gøre deres rettigheder gældende.

[...]

8. I de sager, der er nævnt i artikel 5, skal den berørte person have en reel mulighed for at anfægte sagens omstændigheder, herunder specifikke forhold og tilgængeligt bevismateriale, på grundlag af hvilke det pågældende formuegode anses som et formuegode, der stammer fra strafbar adfærd.«

11 I samme direktivs artikel 14, stk. 1, præciserer følgende:

»[D]e fire første led i artikel 1 og artikel 3 i rammeafgørelse [2005/212] erstattes af dette direktiv for de medlemsstater, der er bundet af dette direktiv [...]«

Forordning (EU) 2018/1805

12 13. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/1805 af 14. november 2018 om gensidig anerkendelse af afgørelser om indefrysning og afgørelser om konfiskation (EUT 2018, L 303, s. 1) har følgende ordlyd:

»Denne forordning bør omfatte alle afgørelser om indefrysning og alle afgørelser om konfiskation, der træffes som led i retsforfølgning i straffesager. Uanset Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis er »retsforfølgning i straffesager« et selvstændigt begreb i EU-retten som fortolket af Den Europæiske Unions Domstol. Begrebet dækker derfor alle typer af afgørelser om indefrysning og afgørelser om konfiskation truffet efter en retssag vedrørende en strafbar handling, ikke kun afgørelser, der er omfattet af direktiv [2014/42]. Det dækker også andre typer af afgørelser, der er truffet uden endelig domfældelse. [...]«

Lettisk ret

13 Artikel 92, første og andet punktum, i Latvijas Republikas Satversme (Republikken Letlands forfatning, herefter »den lettiske forfatning«) bestemmer:

»Enhver har ret til at gøre sine rettigheder og berettigede interesser gældende ved en upartisk domstol. Enhver skal anses for uskyldig, indtil hans eller hendes skyld er bevist i overensstemmelse med loven.«

14 Artikel 124, stk. 6, i Kriminālprocesa likums (strafferetsplejeloven) af 21. april 2005 (*Latvijas Vēstnesis*, 2005, nr. 74), i den affattelse, der finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagerne (herefter »strafferetsplejeloven«), bestemmer, at i straffesager og i sager vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder anses bevis for formuegodernes ulovlige oprindelse for at være ført, hvis der ved fremlæggelsen af beviserne er grund til at antage, at formuegodet efter al sandsynlighed har en kriminel oprindelse og ikke en lovlig oprindelse.

15 Denne lovs artikel 125, stk. 3, bestemmer, at formuegoder, der har været genstand for hvidvask, anses for ulovligt erhvervede, hvis en person, der er inddraget i en straffesag, ikke er i stand til at give en troværdig forklaring på formuegodernes lovlige oprindelse, og såfremt den samlede bevisførelse gør det muligt for den person, der er ansvarlig for sagen, at antage, at formuegoderne efter al sandsynlighed har en ulovlig oprindelse.

16 Lovens artikel 126, stk. 3^1, bestemmer:

»Såfremt personen, der er inddraget i en straffesag, oplyser, at formuegoderne ikke kan anses for at være ulovligt erhvervede, påhviler det denne at godtgøre formuegodernes lovlige oprindelse. Når denne person undlader at fremlægge pålidelige oplysninger om formuegodernes lovlige oprindelse inden for den fastsatte frist, nægtes denne muligheden for at opnå erstatning for en skade forårsaget af begrænsningerne i anvendelsen af disse formuegoder under straffesagen.«

17 Samme lovs artikel 626, stk. 1, fastsætter:

»Med henblik på en hurtig afgørelse af spørgsmål om formuegoder, der er blevet rejst i straffesagens indledende fase, og af procesbesparende hensyn kan efterforskeren med samtykke fra den anklagemyndighed, der forestår efterforskningen, eller anklagemyndigheden, udskille de elementer, der vedrører ulovligt erhvervede formuegoder, fra sagsakterne i straffesagen og indlede retsforfølgning, såfremt følgende betingelser er opfyldt:

1) De samlede beviser peger på, at de inddrevne eller beslaglagte aktiver er opnået ulovligt eller har tilknytning til den strafbare handling.

2) Det er af objektive grunde umuligt eller kan medføre høje [og] uberettigede omkostninger at indbringe straffesagen for domstolene inden for en forudsigelig fremtid (en rimelig frist).«

18 Strafferetsplejelovens artikel 627, stk. 1-5, bestemmer:

»(1) På de i denne lovs artikel 626 opstillede betingelser træffer den for sagen ansvarlige afgørelse om at indlede retsforfølgning for ulovlig erhvervelse af formuegoder og fremsender oplysninger om de ulovligt erhvervede formuegoder til retten.

(2) Afgørelsen fra den for sagen ansvarlige skal angive:

1) oplysninger om de forhold, der gør det muligt at etablere forbindelsen mellem formuegoderne og den strafbare handling eller formuegodernes ulovlige oprindelse, samt om de elementer, der er blevet udskilt fra en straffesag under forberedelse vedrørende ulovlig opnåelse af aktiver

2) de personer, der har tilknytning til formuegoderne

3) de foranstaltninger, der foreslås for så vidt angår de ulovligt erhvervede formuegoder

4) i givet fald skadelidte.

(3) Afgørelsen og bilagene hertil sendes til rajona (pilsētas) tiesa [(distriktsdomstol)].

(4) Sagsakterne vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder er omfattet af tavshedspligten i forbindelse med en efterforskning og er tilgængelige for den for sagen ansvarlige, anklagemyndigheden og den ret, for hvilken sagen er indbragt. De personer, der henvises til i denne lovs artikel 628, kan gives aktindsigt i materiale i sagen med tilladelse fra den for sagen ansvarlige i det af denne fastsatte omfang.

(5) En afgørelse truffet af den for sagen ansvarlige, hvorved aktindsigt i sagsakter afslås, kan anfægtes ved den rajona (pilsētas) tiesa [(distriktsdomstol)], for hvilken sagen om ulovligt erhvervede formuegoder er indbragt. Retten træffer afgørelse om helt eller delvist at efterkomme eller afslå kravet. Denne afgørelse kan ikke appelleres. Med henblik på rettens bedømmelse af, om aktindsigt i sagsakterne bringer andre fysiske personers grundlæggende rettigheder, den offentlige interesse eller realiseringen af målet med straffesagen i fare, kan den pågældende ret anmode om sagsakterne i straffesagen og undersøge dem.«

19 Denne lovs artikel 628 er affattet således:

»Den for sagen ansvarlige videresender straks en kopi af den i nærværende lovs artikel 627 omhandlede afgørelse til den mistænkte eller sigtede person, og til den person, hvis formuegoder er blevet inddrevet eller beslaglagt, såfremt disse personer er parter i den pågældende straffesag, eller til en anden person, der har ejendomsret til de pågældende formuegoder«.

20 Lov af 7. november 2021 (*Latvijas Vēstnesis*, 2021, nr. 202) fjernede med virkning fra den 2. november 2021 ordene »den mistænkte eller sigtede person, og« fra strafferetsplejelovens artikel 628.

21 Strafferetsplejelovens artikel 630 har følgende ordlyd:

»(1) Ved undersøgelsen af omstændighederne vedrørende de ulovligt erhvervede formuegoder træffer dommeren afgørelse om:

1) hvorvidt formuegoderne er erhvervet på ulovlig vis eller er knyttet til en strafbar handling

2) hvorvidt der foreligger oplysninger vedrørende formuegodernes ejer eller den person, der legitimt er i besiddelse af formuegoderne

3) hvorvidt en person har en legitim ret til formuegoderne

4) foranstaltninger for så vidt angår de ulovligt erhvervede formuegoder.

(2) Såfremt retten konstaterer, at forbindelsen mellem formuegoderne og den strafbare handling ikke er godtgjort, eller at formuegoderne ikke er af ulovlig oprindelse, træffer den afgørelse om afslutning af sagen om ulovlig erhvervelse af formuegoder.«

22 Strafferetsplejelovens artikel 631 bestemmer i stk. 1, at »[r]ettens afgørelse kan appelleres til apgabaltiesa [(regional appeldomstol)] inden for ti dage«, og bestemmer i stk. 3, at »[e]fter sagens behandling kan retten ophæve den dom, rajona (pilsētas) tiesa [(distriktsdomstol)] har afsagt, og træffe afgørelse som omhandlet i denne lovs artikel 630«, idet sidstnævnte afgørelse »ikke kan appelleres«.

Tvisterne i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål

Sag C-767/22

23 Midler, finansielle instrumenter og fast ejendom tilhørende 1Dream, DS, DL, VS og JG blev beslaglagt i forbindelse med straffesager, der blev indledt i 2019 og 2020, hovedsageligt vedrørende omfattende hvidvask af udbytte fra strafbart forhold.

24 Disse straffesager var stadig under efterforskning på tidspunktet for indgivelsen af anmodningen om præjudiciel afgørelse.

25 Mellem den 12. marts 2021 og den 21. februar 2022 indledte den ansvarlige for disse straffesager procedurer om ulovligt erhvervede formuegoder vedrørende disse midler, finansielle instrumenter og faste ejendomme. Med henblik herpå videresendte vedkommende sagsakterne fra disse procedurer til de kompetente domstole.

26 Hvad navnlig angår de midler, der tilhørte 1Dream, fastslog Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (afdelingen for straffesager ved appeldomstolen for regionen Riga, Letland) den 7. oktober 2021, at 1Dream's midler var blevet erhvervet ulovligt. Denne retsinstans besluttede derfor at konfiskere dem og overføre dem til statsbudgettet. Sagerne vedrørende DS', DL's, VS' og JG's aktiver blev udsat.

27 I forbindelse med disse sager vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder anmodede 1Dream, DS, DL, VS og JG den ansvarlige for sagen om aktindsigt i sagsakterne i henhold til strafferetsplejelovens artikel 627, stk. 4. Da denne ansvarlige kun delvist imødekom deres ansøgninger, anlagde disse personer sager til prøvelse af dennes afgørelser.

28 Idet 1Dream, DS, DL, VS og JG er af den opfattelse, at den ordning, der er fastsat i strafferetsplejelovens artikel 627, stk. 4 og 5, stiller dem i en ufordelagtig situation sammenlignet med den ansvarlige for sagen, har de anlagt forfatningssager ved Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Republikken Letlands forfatningsdomstol), som er den forelæggende ret, til prøvelse af disse bestemmelser, idet de har gjort gældende, at de nævnte bestemmelser ikke er i overensstemmelse med retten til en retfærdig rettergang som fastsat i den lettiske forfatnings artikel 92, første punktum, sammenholdt med rammeafgørelse 2005/212 og direktiv 2014/42.

29 Med henblik på at træffe afgørelse i disse søgsmål ønsker den forelæggende ret for det første oplyst, om rammeafgørelse 2005/212 og direktiv 2014/42 finder anvendelse på den procedure vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder, der er fastsat i strafferetsplejelovens artikel 626, stk. 1.

30 Denne retsinstans har i denne henseende præciseret, at de lovovertrædelser, der forfølges inden for rammerne af de verserende straffesager, som er særskilte procedurer i forhold til sagen vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder, er blandt de lovovertrædelser, der er omhandlet i artikel 2, stk. 1, i rammeafgørelse 2005/212 og artikel 3 i direktiv 2014/42.

31 Nævnte retsinstans har ligeledes anført, at til forskel fra de sager, der gav anledning til dom af 19. marts 2020, »Agro In 2001« (C-234/18, EU:C:2020:221), og af 28. oktober 2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo (C-319/19, EU:C:2021:883), er proceduren vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder reguleret af strafferetsplejereglerne.

32 Den forelæggende ret ønsker desuden oplyst, om artikel 4, stk. 2, i direktiv 2014/42 omfatter konfiskation af formuegoder i tilfælde, hvor der ikke kan ske domfældelse af andre grunde end den mistænktes eller tiltaltes sygdom eller forsvinden.

33 Denne retsinstans har præciseret, at proceduren vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder har til formål at sikre en hurtig, effektiv og økonomisk løsning af spørgsmål vedrørende formuegodernes lovlige oprindelse eller deres forbindelse til en strafbar handling, der rejses under den indledende fase af straffesagen. Fastslåelsen af, at formuegoder er erhvervet ulovligt, foretages af dommeren, før det er fastslået, at der foreligger en strafbar handling, eller der er afsagt dom. Denne fastslåelse svarer desuden ikke til en konstatering af, at der foreligger en eller flere strafbare handlinger.

34 Proceduren vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder indledes således ved afgørelse truffet af den person, der er ansvarlig for sagen, idet de elementer, der vedrører formuegoder, der er omfattet af proceduren vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder, udskilles fra sagsakterne i straffesagen, når den ansvarlige finder dels, at det samlede bevismateriale giver anledning til at tro, at disse formuegoder er erhvervet ulovligt eller er forbundet med en strafbar handling, dels at det af objektive grunde er umuligt eller kan medføre betydelige og uberettigede omkostninger at indbringe sagen for domstolene inden for en overskuelig fremtid eller inden for en rimelig frist.

35 Under disse omstændigheder kan den ansvarlige for sagen beslutte at indlede proceduren for en ret, som herefter kun træffer afgørelse om, hvorvidt formuegoderne er erhvervet ulovligt, eller om de er knyttet til en strafbar handling. Når den ret, for hvilken proceduren er indledt, har truffet afgørelse om dette spørgsmål, anses dette for endeligt afgjort og behandles ikke længere inden for rammerne af den straffesag, under hvilken sagen vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder blev indledt.

36 Såfremt rammeafgørelse 2005/212 eller direktiv 2014/42 skal anses for at finde anvendelse i det foreliggende tilfælde, er den forelæggende ret for det andet i tvivl om rækkevidden af retten til indsigt i sagsakterne for en person, hvis formuegoder er omfattet af en procedure vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder, og i givet fald om muligheden for at opretholde de tidsmæssige virkninger af de bestemmelser, som den måtte finde uforenelige med EU-retten.

37 Under disse omstændigheder har Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Republikken Letlands forfatningsdomstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er en national bestemmelse, hvorefter en national ret træffer afgørelse om konfiskation af [ulovligt opnåede formuegoder] i en særskilt [procedure] vedrørende [sådanne] formuegoder, som er adskilt fra hovedstraffesagen, [før] det fastslås, at der er begået en strafbar handling, og en person er fundet skyldig heri, idet der i den særskilte procedure træffes afgørelse om konfiskation på grundlag af [elementer] udskilt fra [sagsakterne i] straffesagen, omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2014/42, navnlig artikel 4, og for rammeafgørelse 2005/212, navnlig artikel 2?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, skal bestemmelse[rne] om aktindsigt i [sagsakterne] i [procedurerne] vedrørende ulovligt [erhvervede] formuegoder da anses for at være i overensstemmelse med retten til en retfærdig rettergang som fastsat i chartrets artikel 47 og i artikel 8, stk. 1, i direktiv 2014/42?

3) Skal princippet om EU-rettens forrang fortolkes således, at dette princip er til hinder for, at en medlemsstats forfatningsdomstol, hvor der er anlagt et søgsmål om forfatningsstridighed til prøvelse af en national bestemmelse, som [denne finder] uforenelig med EU-retten, [træffer afgørelse om] at [anvende] retssikkerhedsprincippet [...] og [opretholde] denne bestemmelses retsvirkninger [...] for så vidt angår den periode, hvor bestemmelsen var i kraft?«

Sag C-49/23

38 Faste ejendomme tilhørende AZ og midler tilhørende 1Dream, Produktech Engineering, BBP og Polaris Consulting blev beslaglagt i forbindelse med straffesager indledt i perioden 2012-2020 for omfattende hvidvask af udbytte fra strafbart forhold.

39 Disse straffesager var stadig under efterforskning på tidspunktet for indgivelsen af anmodningen om præjudiciel afgørelse.

40 Mellem den 9. april og den 8. juni 2021 indledte den ansvarlige for de nævnte straffesager procedurer vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder vedrørende disse faste ejendomme og disse midler. Med henblik herpå videresendte vedkommende sagsakterne fra disse straffesager til de kompetente retter.

41 Hvad angår de faste ejendomme, der tilhørte AZ, og de midler, der tilhørte 1Dream, Produktech Engineering og BBP, fandt disse retter, at disse ejendomme og midler ikke var blevet erhvervet ulovligt, og afsluttede procedurerne. Hvad angår de midler, der tilhørte Polaris Consulting, fastslog den kompetente ret, at en del af disse var blevet erhvervet ulovligt. Denne ret traf afgørelse om konfiskation deraf til fordel for staten og afsluttede proceduren med hensyn til resten af formuegoderne.

42 Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (afdelingen for straffesager ved appeldomstolen for regionen Riga), for hvilken disse afgørelser blev indbragt, fastslog mellem den 22. juli og den 19. oktober 2021, at alle de i hovedsagen omhandlede faste ejendomme og midler, herunder dem tilhørende Polaris Consulting, som endnu ikke var blevet konfiskeret, var blevet erhvervet ulovligt. Disse aktiver blev derfor konfiskeret og overført til statsbudgettet.

43 Da afgørelserne fra Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (afdelingen for straffesager ved appeldomstolen for regionen Riga) i henhold til strafferetsplejelovens artikel 631, stk. 3, ikke kunne appelleres, har AZ, 1Dream, Produktech Engineering, BBP og Polaris Consulting anlagt forfatningssag ved Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Republikken Letlands forfatningsdomstol), som er den forelæggende ret, under påberåbelse af, at de bestemmelser, der forhindrer et sådant retsmiddel, ikke er i overensstemmelse med retten til en retfærdig rettergang som fastsat i den lettiske forfatnings artikel 92, første punktum, sammenholdt med rammeafgørelse 2005/212 og direktiv 2014/42.

44 Med henblik på at træffe afgørelse i disse søgsmål har den forelæggende ret for det første rejst spørgsmål – formuleret i tilsvarende vendinger som de spørgsmål, der er summarisk gengivet i nærværende doms præmis 29-35 – om, hvorvidt rammeafgørelse 2005/212 og direktiv 2014/42 finder anvendelse.

45 Såfremt denne rammeafgørelse eller dette direktiv skal anses for at finde anvendelse i det foreliggende tilfælde, er den forelæggende ret af den opfattelse, at det for det andet skal afgøres, om chartrets artikel 47 og nævnte direktivs artikel 8, stk. 6, kræver, at der sikres en ret til domstolsprøvelse af en afgørelse om konfiskation, der er truffet for første gang i en appelsag, og at det i givet fald bør undersøges, om det er muligt at opretholde de tidsmæssige virkninger af de bestemmelser, som den måtte finde uforenelige med EU-retten.

46 Under disse omstændigheder har Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Republikken Letlands forfatningsdomstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er en national bestemmelse, hvorefter en national ret træffer afgørelse om konfiskation af [ulovligt opnåede formuegoder] i en særskilt [procedure] vedrørende [sådanne] formuegoder, som er adskilt fra hovedstraffesagen, [før] det fastslås, at der er begået en strafbar handling, og en person er fundet skyldig heri, idet der i den særskilte procedure træffes afgørelse om konfiskation på grundlag af [elementer] udskilt fra [sagsakterne i] straffesagen, omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2014/42, navnlig artikel 4, og for rammeafgørelse 2005/212, navnlig artikel 2?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, skal begrebet »afgørelse om konfiskation« som omhandlet i direktiv 2014/42, navnlig artikel 8, stk. 6, andet punktum, da opfattes således, at dette begreb ikke kun omfatter retsafgørelser, hvorved det erklæres, at formuegoderne er erhvervet ulovligt, og der anordnes konfiskation heraf, men også retsafgørelser, hvorved sagen om de ulovligt [erhvervede] formuegoder indstilles?

3) Såfremt det andet spørgsmål besvares benægtende, er en [lovgivning], som [...] fastsætter, at personer med tilknytning til formuegoderne [ikke] har ret til at anfægte afgørelser om konfiskation, da forenelig med chartrets artikel 47 og artikel 8, stk. 6, andet punktum, i direktiv 2014/42?

4) Skal princippet om EU-rettens forrang fortolkes således, at dette princip er til hinder for, at en medlemsstats forfatningsdomstol, hvor der er anlagt et søgsmål om forfatningsstridighed til prøvelse af en national [lovgivning], som [den finder] uforenelig med EU-retten, [træffer afgørelse om at anvende] retssikkerhedsprincippet [...] og at [opretholde] denne [lovgivnings] retsvirkninger [...] midlertidigt indtil det tidspunkt, der er fastsat i nævnte domstols afgørelse som det tidspunkt, hvor den omtvistede bestemmelses retsvirkninger ophører?«

Sag C-161/23

47 Midler og fast ejendom tilhørende VL, ZS, Lireva Investments, VI og FORTRESS FINANCE blev beslaglagt i forbindelse med straffesager om omfattende hvidvask af udbytte fra strafbart forhold.

48 Disse straffesager var stadig under efterforskning på tidspunktet for indgivelsen af anmodningen om præjudiciel afgørelse.

49 Efterfølgende indledte den ansvarlige for de nævnte straffesager procedurer vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder vedrørende disse midler og disse faste ejendomme. Med henblik herpå videresendte vedkommende sagsakterne fra disse sager til de kompetente retter.

50 I forbindelse med disse sager gav VL, ZS, Lireva Investments, VI og FORTRESS FINANCE enten denne ansvarlige eller de retter, for hvilke procedurerne verserede, oplysninger om deres aktivers lovlige oprindelse. Ved endelige afgørelser truffet i alle procedurerne vedrørende ulovligt erhvervet ejendom fastslog de nævnte retter, at de i hovedsagen omhandlede midler og faste ejendomme var blevet erhvervet ulovligt. Disse midler og disse faste ejendomme blev derfor konfiskeret og overført til statsbudgettet.

51 Idet VL, ZS, Lireva Investments, VI og FORTRESS FINANCE er af den opfattelse, at bevisordningen i strafferetsplejelovens artikel 124, stk. 6, artikel 125, stk. 3, og artikel 126, stk. 3.1, ikke sikrer processuel ligestilling i denne procedure og tilsidesætter princippet om uskyldsformodning, har de anlagt forfatningssager ved Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Republikken Letlands forfatningsdomstol), som er den forelæggende ret, til prøvelse af denne ordning, idet de har gjort gældende, at ordningen ikke er i overensstemmelse med retten til en retfærdig rettergang og uskyldsformodningen som fastsat i den lettiske forfatnings artikel 92, første og andet punktum, sammenholdt med rammeafgørelse 2005/212 og direktiv 2014/42.

52 Med henblik på at træffe afgørelse i disse søgsmål har den forelæggende ret for det første rejst spørgsmål – formuleret i tilsvarende vendinger som de spørgsmål, der er summarisk gengivet i nærværende doms præmis 29-35 – om, hvorvidt rammeafgørelse 2005/212 og direktiv 2014/42 finder anvendelse.

53 Såfremt denne rammeafgørelse eller dette direktiv skal anses for at finde anvendelse i det foreliggende tilfælde, er den forelæggende ret af den opfattelse, at det for det andet skal afgøres, om den bevisordning, der finder anvendelse på proceduren vedrørende ulovligt erhvervet ejendom, er forenelig med de rettigheder, der er sikret ved chartrets artikel 47 og 48, og med de rettigheder, der er fastsat i dette direktivs artikel 8, stk. 1, og at det i givet fald skal undersøges, om det er muligt at opretholde de tidsmæssige virkninger af de bestemmelser, som den måtte finde uforenelige med EU-retten.

54 Under disse omstændigheder har Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Republikken Letlands forfatningsdomstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er en national bestemmelse, hvorefter en national ret træffer afgørelse om konfiskation af [ulovligt opnåede formuegoder] i en særskilt [procedure] vedrørende [sådanne] formuegoder, som er adskilt fra hovedstraffesagen, [før] det fastslås, at der er begået en strafbar handling, og en person er fundet skyldig heri, idet der i den særskilte procedure træffes afgørelse om konfiskation på grundlag af [elementer] udskilt fra [sagsakterne i] straffesagen, omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2014/42, navnlig artikel 4, og for rammeafgørelse 2005/212, navnlig artikel 2?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, kan en national regel vedrørende beviserne i sager om ulovligt opnåede formuegoder for, at formuegoderne hidrører fra strafbart forhold, da anses for at være i overensstemmelse med retten til en retfærdig rettergang som fastsat i chartrets artikel 47 og 48 og i artikel 8, stk. 1, i direktiv 2014/42?

3) Skal princippet om EU-rettens forrang fortolkes således, at dette princip er til hinder for, at en medlemsstats forfatningsdomstol, hvor der er anlagt et søgsmål om forfatningsstridighed til prøvelse af en national [lovgivning], som [den finder] uforenelig med EU-retten, [træffer afgørelse om at anvende] retssikkerhedsprincippet [...] og at [opretholde] denne [lovgivnings] retsvirkninger [i] den periode, hvor [der er gyldig]?«

55 På grund af sammenhængen mellem sagerne C-767/22, C-49/23 og C-161/23 skal de forenes med henblik på dommen.

De faktiske omstændigheder, der er indtrådt efter anmodningerne om præjudiciel afgørelse

56 Efter indgivelsen af de foreliggende anmodninger om præjudiciel afgørelse har VL anmodet den forelæggende ret om, at den præciserer eller supplerer de præjudicielle spørgsmål, der er blevet forelagt Domstolen, grundet den omstændighed, at den straffesag, hvorfra den procedure, der førte til konfiskation af VL's formuegoder, blev udskilt, er blevet afsluttet, uden at VL blev fundet skyldig.

57 Ved afgørelse truffet den 30. august 2024, meddelt Domstolens Justitskontor den 9. september 2024, gav den forelæggende ret ikke medhold i denne anmodning. Den anførte således, at den allerede havde oplyst Domstolen om, at en procedure vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder er autonom og særskilt fra straffesagen, for så vidt som førstnævnte ikke er afhængig af sidstnævntes udfald. Domstolen var således, ifølge denne afgørelse, blevet oplyst om, at sager om ulovligt erhvervede formuegoder kan føre til konfiskation, selv om straffesagen efterfølgende kan afsluttes på grund af manglende beviser. Endelig har den forelæggende ret i den nævnte afgørelse tilføjet, at de omstændigheder, som VL har påberåbt, ikke udgør et nyt element.

Om anmodningerne om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del

58 Ved dokumenter indleveret til Domstolens Justitskontor henholdsvis den 26. august og den 4. september 2024 har JG og VL anmodet om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del.

59 Til støtte for disse anmodninger har JG og VL gjort gældende, at generaladvokatens forslag til afgørelse vedrører elementer, som ikke har været drøftet for Domstolen, og som kan have en væsentlig betydning for den afgørelse, den skal træffe i de foreliggende sager.

60 JG har for det første henvist til visse elementer, der er fremført i dette forslag til afgørelse med henblik på fortolkningen af artikel 8, stk. 6, andet punktum, i direktiv 2014/42, og som ikke er blevet drøftet af parterne. JG har for det andet anført, at fortolkningen af denne bestemmelse også kan påvirke fortolkningen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2024/1260 af 24. april 2024 om inddrivelse og konfiskation af aktiver (EUT L, 2024/1260). Vedtagelsen af dette direktiv, som er fundet sted efter retsmødet, udgør et nyt element.

61 For så vidt angår VL har denne anført, at straffesagen mod VL blev afsluttet, uden at VL's skyld blev fastslået. Ifølge VL bør de retlige konsekvenser, der skal drages af den omstændighed, at en straffesag mod gerningsmanden til en strafbar handling kan afsluttes, selv om der allerede er truffet afgørelse om konfiskation af formuegoder i forbindelse med en sag vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder, der er indledt under den nævnte straffesag, drøftes.

62 I denne henseende bemærkes, at Domstolen i henhold til procesreglementets artikel 83 til enhver tid, efter at have hørt generaladvokaten, ved kendelse kan bestemme, at retsforhandlingernes mundtlige del skal genåbnes, navnlig hvis den finder, at sagen er utilstrækkeligt oplyst, eller såfremt en part, efter at denne del af retsforhandlingerne er afsluttet, er fremkommet med nye oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er af afgørende betydning for Domstolens afgørelse, eller såfremt sagen bør afgøres på grundlag af et argument, som endnu ikke har været drøftet.

63 Det skal ligeledes bemærkes, at der i statutten for Den Europæiske Unions Domstol og i procesreglementet ikke er fastsat en mulighed for, at parterne kan afgive indlæg som svar på generaladvokatens forslag til afgørelse (dom af 31.1.2023, Puig Gordi m.fl., C-158/21, EU:C:2023:57, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis).

64 Desuden skal generaladvokaten i medfør af artikel 252, stk. 2, TEUF fuldstændig upartisk og uafhængigt offentligt fremsætte begrundede forslag til afgørelse af de sager, der i overensstemmelse med statutten for Den Europæiske Unions Domstol kræver dennes deltagelse. Domstolen er hverken bundet af disse forslag til afgørelse eller af den begrundelse, hvorpå generaladvokaten har støttet dem. En parts uenighed i generaladvokatens forslag til afgørelse, uanset hvilke spørgsmål der undersøges heri, kan følgelig ikke i sig selv udgøre et forhold, som kan begrunde genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del (dom af 31.1.2023, Puig Gordi m.fl., C-158/21, EU:C:2023:57, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis).

65 Det bemærkes for det første, at i det foreliggende tilfælde udgør de oplysninger, som JG har påberåbt sig til støtte for sin anmodning om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del, ikke argumenter, der ikke er blevet drøftet for Domstolen, og på grundlag af hvilke de foreliggende sager skal afgøres. Navnlig har de berørte parter i retsmødet, der var fælles for disse sager, og som JG deltog i, kunnet redegøre for de retlige elementer, som de fandt relevante med henblik på at gøre det muligt for Domstolen at besvare den forelæggende rets spørgsmål, herunder spørgsmålet om fortolkningen af artikel 8, stk. 6, andet punktum, i direktiv 2014/42. Mere præcist var denne bestemmelse genstand for et spørgsmål fra Domstolen, som disse procesdeltagere blev opfordret til at besvare i dette retsmøde. Hvad for det andet angår JG's argument vedrørende direktiv 2024/1260 bemærkes det indledningsvis, at dette direktiv på ingen måde er omhandlet i anmodningerne om præjudiciel afgørelse. Derudover er

gennemførelsesfristen for dette direktiv i henhold til dets artikel 33 fastsat til den 23. november 2026, således at det i givet fald vil tilkomme den forelæggende ret at forelægge Domstolen en anmodning, der specifikt vedrører samme direktiv og den eventuelle relevans af dets bestemmelser.

66 Hvad angår de forhold, som VL har fremført, skal det i lighed med, hvad den forelæggende ret har anført, bemærkes, at de oplysninger, som denne ret har fremlagt, fra indgivelsen af anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-161/23 omfattede den omstændighed, at den straffesag, der er indledt mod de formodede gerningsmænd til en strafbar handling, kan fortsættes under proceduren vedrørende ulovligt erhvervede formuegoder og føre til en afslutning uden domfældelse af denne gerningsmand, selv om proceduren vedrørende disse formuegoder i mellemtiden kan føre til konfiskation. Det følger heraf, at de berørte parter har haft lejlighed til at gøre deres synspunkter gældende i denne henseende.

67 Endelig finder Domstolen, at den er i besiddelse af alle nødvendige oplysninger for at kunne træffe afgørelse.

68 Henset til ovenstående betragtninger finder Domstolen, efter at have hørt generaladvokaten, det ufornødent at anordne en genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål i sagerne C-767/22, C-49/23 og C-161/23

69 Det skal indledningsvis bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer Domstolen at give den nationale ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra denne synsvinkel påhviler det i givet fald Domstolen at omformulere de spørgsmål, der forelægges den, ved af samtlige de oplysninger, der er fremlagt af den forelæggende ret, og navnlig af forelæggelsesafgørelsens præmisser, at udlede de EU-retlige elementer, som det under hensyn til sagens genstand er nødvendigt at fortolke (dom af 29.7.2024, CU og ND (Social bistand – indirekte forskelsbehandling), C-112/22 og C-223/22, EU:C:2024:636, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

70 Det fremgår i denne henseende af anmodningerne om præjudiciel afgørelse, at den i hovedsagerne omhandlede nationale lovgivning henhører under de nationale strafferetsplejeregler og fastsætter en mulighed for – i tilfælde, hvor der indledes strafforfølgning mod en person for en strafbar handling, men hvor det af objektive grunde viser sig umuligt eller forbundet med betydelige og uberettigede omkostninger at indbringe sagen for domstolene inden for en overskuelig fremtid – at indlede retsforfølgning for ulovlig erhvervelse af formuegoder, som kan føre til konfiskation af formuegoder. I henhold til samme lovgivning kan den kompetente retsinstans foretage konfiskation af formuegoder, når det fremgår, at disse formuegoder er blevet erhvervet ulovligt eller er forbundet med en strafbar handling. Denne procedure har imidlertid ikke til formål at fastslå den strafbare handling, for hvilken denne retsforfølgning er blevet indledt, og den er uafhængig af, hvorvidt den retsinstans, for hvilken straffesagen verserer, fastslår den strafbare handling.

71 Henset til det ovenstående skal det således lægges til grund, at den forelæggende ret med sit første spørgsmål i sagerne C-767/22, C-49/23 og C-161/23, som skal behandles samlet, nærmere bestemt ønsker oplyst, om rammeafgørelse 2005/212 og direktiv 2014/42 skal fortolkes således, at en national lovgivning, der giver mulighed for, under en straffesag, der har til formål at fastslå, om en person har begået en strafbar handling, at indlede en procedure om konfiskation af ulovligt erhvervede aktiver på grundlag af oplysninger i straffesagens akter, når denne konfiskationsprocedure ikke vedrører konstateringen af en sådan strafbar handling, og når der ikke foreligger nogen begrundelse med henvisning til den pågældende persons sygdom eller flugt, som ville kunne forhindre vedkommende i at give møde i retten, er omfattet af disse forskrifters anvendelsesområde.

72 Det bemærkes i den henseende, at rammeafgørelse 2005/212 og direktiv 2014/42, som i henhold til dets artikel 14, stk. 1, delvist erstatter bestemmelserne i denne rammeafgørelse, er retsakter vedtaget på området for retligt samarbejde i straffesager (jf. i denne retning dom af 19.3.2020, » Agro In 2001«, C-234/18, EU:C:2020:221, præmis 52 og 53, og af 28.10.2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, præmis 32 og 33).

73 Disse retsakter forpligter medlemsstaterne til at indføre fælles minimumsregler for konfiskation af redskaber og udbytte i forbindelse med strafbare handlinger, navnlig med henblik på at lette den gensidige anerkendelse af retsafgørelser om konfiskation, der er vedtaget i forbindelse med straffesager (jf. i denne retning dom af 19.3.2020, »Agro In 2001«, C-234/18, EU:C:2020:221, præmis 56, og af 28.10.2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, præmis 36).

74 Til det formål pålægger artikel 2, stk. 1, i rammeafgørelse 2005/212 og artikel 4-6 i direktiv 2014/42 medlemsstaterne at fastsætte bestemmelser om en sådan konfiskation i visse tilfælde (jf. analogt dom af 21.10.2021, Okrazhna prokuratura – Varna, C-845/19 og C-863/19, EU:C:2021:864, præmis 48).

75 Det bemærkes, at disse tilfælde, således som de præciseres i ordlyden af de bestemmelser, der nævnes i nærværende doms foregående præmis, forudsætter, at der foreligger en forbindelse mellem konfiskeringen og en strafbar handling. Begrebet »konfiskation« er i den henseende defineret i dette direktivs artikel 2, nr. 4), som »en endelig berøvelse af formuegoder pålagt af retten i forbindelse med en strafbar handling«.

76 Det er således kun i de nævnte tilfælde, at rammeafgørelse 2005/212 og direktiv 2014/42 finder anvendelse. En sådan afgrænsning af dette direktivs anvendelsesområde bekræftes i øvrigt af 13. betragtning til forordning 2018/1805, hvoraf det fremgår, at i modsætning til denne forordning tilsigter de afgørelser, der henhører under direktiv 2014/42, ikke at omfatte alle de afgørelser om konfiskation, der udstedes i forbindelse med en strafbar handling.

77 I denne sammenhæng bemærkes for det første, at direktiv 2014/42 i overensstemmelse med dets artikel 1, stk. 1, sammenholdt med 5. og 22. betragtning hertil, fastsætter minimumsregler vedrørende bl.a. konfiskation af formuegoder i straffesager.

78 For det andet har Domstolen fastslået, at en national lovgivning vedrørende konfiskation af redskaber og udbytte fra ulovlige aktiviteter, som pålægges af en ret i en medlemsstat i forbindelse med eller efter en retssag, der ikke går ud på at fastslå, at der er begået en eller flere strafbare handlinger, ikke er omfattet af de minimumsregler, der er fastsat ved rammeafgørelse

2005/212 og direktiv 2014/42 (jf. i denne retning dom af 19.3.2020, »Agro In 2001«, C-234/18, EU:C:2020:221, præmis 57 og 62, af 28.10.2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, præmis 37, 39 og 41, og af 9.3.2023, Otdel »Mitnichesko razsledvane i razuznavane«, C-752/21, EU:C:2023:179, præmis 40).

79 Navnlig er en national procedure, der – selv om den er indledt på grundlag af oplysninger om, at en person er tiltalt for at have begået visse strafbare handlinger – udelukkende har til formål at fastslå, om formuegoder er erhvervet ulovligt, og som gennemføres uafhængigt af en eventuel straffesag mod den formodede gerningsmand til lovovertrædelserne, og uafhængigt af udfaldet af en sådan sag, navnlig den eventuelle domfældelse af den nævnte gerningsmand, ikke omfattet af anvendelsesområdet for disse retsakter (jf. i denne retning dom af 19.3.2020, »Agro In 2001«, C-234/18, EU:C:2020:221, præmis 60, og af 28.10.2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, præmis 38).

80 Det følger af ovenstående betragtninger, at en procedure, der ganske vist er fastsat i de nationale strafferetsplejeregler, men som udelukkende har til formål at afgøre, om et formuegode er erhvervet ulovligt på grundlag af elementer, der er udskilt fra sagsakterne i en sag om konstatering af en eller flere af de strafbare handlinger, der omhandles i disse retsakter, uden at den ret, der behandler konfiskationsproduren, inden for rammerne af denne har kompetence til at fastslå, at der foreligger en sådan strafbar handling, og uden at denne konstatering er sket under den anden sag, ikke kan anses for at være omfattet af rammeafgørelse 2005/212 eller direktiv 2014/42.

81 Selv om den omstændighed, at en konfiskationsprocedure er reguleret af de nationale strafferetsplejeregler, for det første ganske vist kan udgøre et indicium for, at der foreligger den nødvendige forbindelse mellem konfiskationsproceduren og konstateringen af en strafbar handling, er denne omstændighed ikke i sig selv afgørende for at fastslå, at en sådan konfiskationsprocedure er omfattet af anvendelsesområdet for rammeafgørelse 2005/212 eller direktiv 2014/42.

82 For det andet rejser dette direktivs artikel 4, stk. 2, ikke tvivl om udelukkelsen af en konfiskationsprocedure, der udelukkende har til formål at afgøre, om et formuegode er erhvervet ulovligt, uden at den retsinstans, for hvilken proceduren er indledt, har kompetence til at fastslå, at der foreligger en strafbar handling, og når der ikke forinden er konstateret en sådan lovovertrædelse, fra anvendelsesområdet for rammeafgørelse 2005/212 og direktiv 2014/42.

83 Denne bestemmelse fastsætter i denne henseende, at såfremt det ikke er muligt at foretage konfiskation på grundlag af artikel 4, stk. 1, i direktiv 2014/42, træffer medlemsstaterne, i det mindste hvis hindringen herfor er et resultat af den mistænkte eller sigtede persons sygdom eller forsvinden, de nødvendige foranstaltninger til at sikre konfiskation af redskaber og udbytte i tilfælde, hvor der er indledt en straffesag vedrørende en strafbar handling, som direkte eller indirekte vil kunne give anledning til økonomiske fordele, og denne straffesag kunne have ført til domfældelse, hvis den mistænkte eller sigtede person kunne være blevet stillet for en domstol.

84 Som generaladvokaten har anført i punkt 27 i forslaget til afgørelse, er de tilfælde, hvor artikel 4, stk. 2, i direktiv 2014/42 pålægger medlemmerne at vedtage foranstaltninger, der muliggør konfiskation, defineret negativt som modsætning til dem, der er fastsat i artikel 4, stk. 1, i dette direktiv.

85 Sidstnævnte bestemmelse omhandler nemlig konfiskation af redskaber og udbytte, der tilhører den mistænkte eller tiltalte person, eller formuegoder, hvis værdi svarer til værdien af disse redskaber eller dette udbytte, og som er blevet anvendt til eller stammer fra den strafbare handling, for hvilken den mistænkte eller tiltalte er blevet endeligt dømt (jf. i denne retning dom af 21.10.2021, Okrazhna prokuratura – Varna (C-845/19 og C-863/19, EU:C:2021:864, præmis 55, og af 12.5.2022, RR og JG (Indefrysning af formuegoder, der tilhører tredjemand), C-505/20, EU:C:2022:376, præmis 50).

86 Til gengæld omhandler artikel 4, stk. 2, i direktiv 2014/42, således som det fremgår af 15. betragtning hertil, det tilfælde, hvor en sådan domfældelse ikke er mulig, fordi den mistænkte eller tiltalte under visse omstændigheder ikke giver møde, i det mindste i tilfælde af denne mistænktes eller tiltalte persons sygdom eller forsvinden, men hvor der er indledt en straffesag vedrørende en strafbar handling, som direkte eller indirekte vil kunne give anledning til økonomiske fordele, og denne straffesag kunne have ført til domfældelse, hvis den mistænkte eller sigtede person kunne være blevet stillet for en domstol.

87 Det følger heraf, at den konfiskation, der er fastsat i artikel 4, stk. 2, i direktiv 2014/42, samtidig med, at den vedrører »redskaber« og »udbytte« som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 1) og 3), uafhængigt af en eventuel domfældelse af gerningsmanden til den strafbare handling, kræver, at realiteten vedrørende denne strafbare handling kan bedømmes af den ret, der anordner konfiskationen.

88 Artikel 4, stk. 2, i direktiv 2014/42 omhandler derfor ikke en procedure som den i hovedsagerne omhandlede, der gør det muligt hurtigt at nå frem til en konfiskation, men som ikke har til formål at fastslå, at der foreligger en strafbar handling.

89 Henset til det ovenstående skal det første spørgsmål i sagerne C-767/22, C-49/23 og C-161/23, besvares med, at rammeafgørelse 2005/212 og direktiv 2014/42 skal fortolkes således, at en national lovgivning, der giver mulighed for, under en straffesag, der har til formål at fastslå, om en person har begået en strafbar handling, at indlede en procedure om konfiskation af ulovligt erhvervede aktiver på grundlag af oplysninger i straffesagens akter, når denne konfiskationsprocedure ikke vedrører konstateringen af en sådan strafbar handling, og når der ikke foreligger nogen begrundelse med henvisning til den pågældende persons sygdom eller flugt, som ville kunne forhindre vedkommende i at give møde i retten, ikke er omfattet af disse forskrifters anvendelsesområde.

Det andet og det tredje spørgsmål i sagerne C-767/22, C-49/23 og C-161/23 samt det fjerde spørgsmål i sag C-49/23

90 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål i sagerne C-767/22, C-49/23 og C-161/23 er det ufornødent at besvare de øvrige spørgsmål i disse sager, som Domstolen er blevet forelagt for det tilfælde, at det første spørgsmål i disse sager besvares bekræftende, uden at dette berører den forelæggende rets konstatering af, at Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/13/EU af 22. maj 2012 om ret til information under straffesager (EUT 2012, L 142, s. 1) og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (EUT 2016, L 65, s. 1) eventuelt vil kunne finde anvendelse på hovedsagerne.

Sagsomkostninger

91 Da sagernes behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

1) Sagerne C-767/22, C-49/23 og C-161/23 forenes med henblik på dommen.

2) Rådets rammeafgørelse 2005/212/RIA af 24. februar 2005 om konfiskation af udbytte, redskaber og formuegoder fra strafbart forhold og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/42/EU af 3. april 2014 om indefrysning og konfiskation af redskaber og udbytte fra strafbart forhold i Den Europæiske Union

skal fortolkes således, at

en national lovgivning, der giver mulighed for, under en straffesag, der har til formål at fastslå, om en person har begået en strafbar handling, at indlede en procedure om konfiskation af ulovligt erhvervede aktiver på grundlag af oplysninger i straffesagens akter, når denne konfiskationsprocedure ikke vedrører konstateringen af en sådan strafbar handling, og når der ikke foreligger nogen begrundelse med henvisning til den pågældende persons sygdom eller flugt, som ville kunne forhindre vedkommende i at give møde i retten, ikke er omfattet af disse forskrifters anvendelsesområde.

Underskrifter